

Archeologische quickscan naar vier onderzoekslocaties binnen de oude kern van Rijssen

Archeologie & cultuurhistorie

In opdracht van:

redactie:

Bunschoten, juni 2002

Inhoudsopgave

Samenvatting		3
1	Inleiding	4
1.2	Administratieve gegevens	4
1.3	Methode van onderzoek	4
2	Resultaten	6
2.1	Landschappelijke ligging	6
2.2	Historische gegevens	6
2.3	Archeologische gegevens	7
2.4	De archeologische verwachting van de vier onderzoekslocaties	10
3	Conclusies en Aanbevelingen	14
4	Verantwoording	16
4.1	Kaarten	16
4.2	Literatuur	16

Samenvatting

Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie heeft in opdracht van [redacted] een archeologische quickscan uitgevoerd voor vier plangebieden in de oude kern van Rijssen: de stationsomgeving; het plangebied de Giezen; het plangebied Kerkstraat/gemeentehuis; en de zone tussen het Hoge Pad en de Walstraat. Het onderzoek was nodig, omdat de gemeente Rijssen in het kader van het bestemmingsplan Kern 2000 deze locaties wil ontwikkelen. Bij deze werkzaamheden zullen in bodemverstorende activiteiten plaatsvinden. Voor de vier projecten is er sprake van een potentiële bedreiging van archeologische waarden. De quickscan bestond uit een uitvoerig bureauonderzoek. Het doel van de quickscan is om inzicht te verschaffen in de aanwezigheid van archeologische relicten in de plangebieden en om aanbevelingen te doen op basis waarvan een beslissing worden genomen of verder (voor)onderzoek in de plangebieden noodzakelijk en verantwoord is. Op basis van het onderzoek is voor de vier plangebieden een archeologisch advies geformuleerd dat als volgt kan worden samengevat:

Onderzoekslocatie	advies
1. De stationsomgeving.	Geen nader archeologisch onderzoek.
2. Plangebied de Giezen.	Aanvullend Archeologisch Onderzoek (AAO). In de vorm van proefsleuven.
3. Het plangebied Kerkstraat/gemeentehuis	Afhankelijk van conservering archeologische resten en na afweging door senior archeoloog of AAO, of Archeologische Begleiding, of geen nader archeologisch onderzoek.
4. De zone tussen het Hoge Pad en de Walstraat.	Geen nader archeologisch onderzoek.

1. Inleiding

In opdracht van de gemeente Rijssen heeft Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie een archeologische quickscan uitgevoerd naar vier plangebieden in de oude kern van Rijssen (afb. 1). De eerste onderzoekslocatie, is gelegen in het stationsgebied van Rijssen en kan min of meer worden begrensd door de Reggesingel in het noorden, de stationdwarsweg in het zuiden en de Molenslalweg in het westen. De tweede onderzoekslocatie, het plangebied de Giezen, wordt ruwweg begrensd door de Watermolen in het noorden, en oosten, de Grotestraat in het zuiden en de Boomkamp in het westen. De derde onderzoekslocatie, het plangebied Kerkstraat/gemeentehuis wordt ligt binnen de Julianastraat in het noorden, de Hagen in het oosten en zuiden en Elsenersstraat in het westen. De vierde locatie wordt gevormd door de parkeerplaatsen en het busstation in de zone tussen het Hoge Pad en de Walstraat. Het onderzoek was nodig, omdat de gemeente Rijssen in het kader van het bestemmingsplan Kern 2000 deze locaties wil ontwikkelen. Bij deze werkzaamheden zullen in bodemverstorende activiteiten plaatsvinden. Voor de vier projecten is er sprake van een potentiële bedreiging van archeologische waarden. Het doel van deze quickscan is om inzicht te verschaffen in de aanwezigheid van archeologische relicten in de plangebieden en om aanbevelingen te doen op basis waarvan een beslissing worden genomen of verder (voor)onderzoek in de plangebieden noodzakelijk en verantwoord is. Het onderzoek is uitgevoerd conform de kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie.

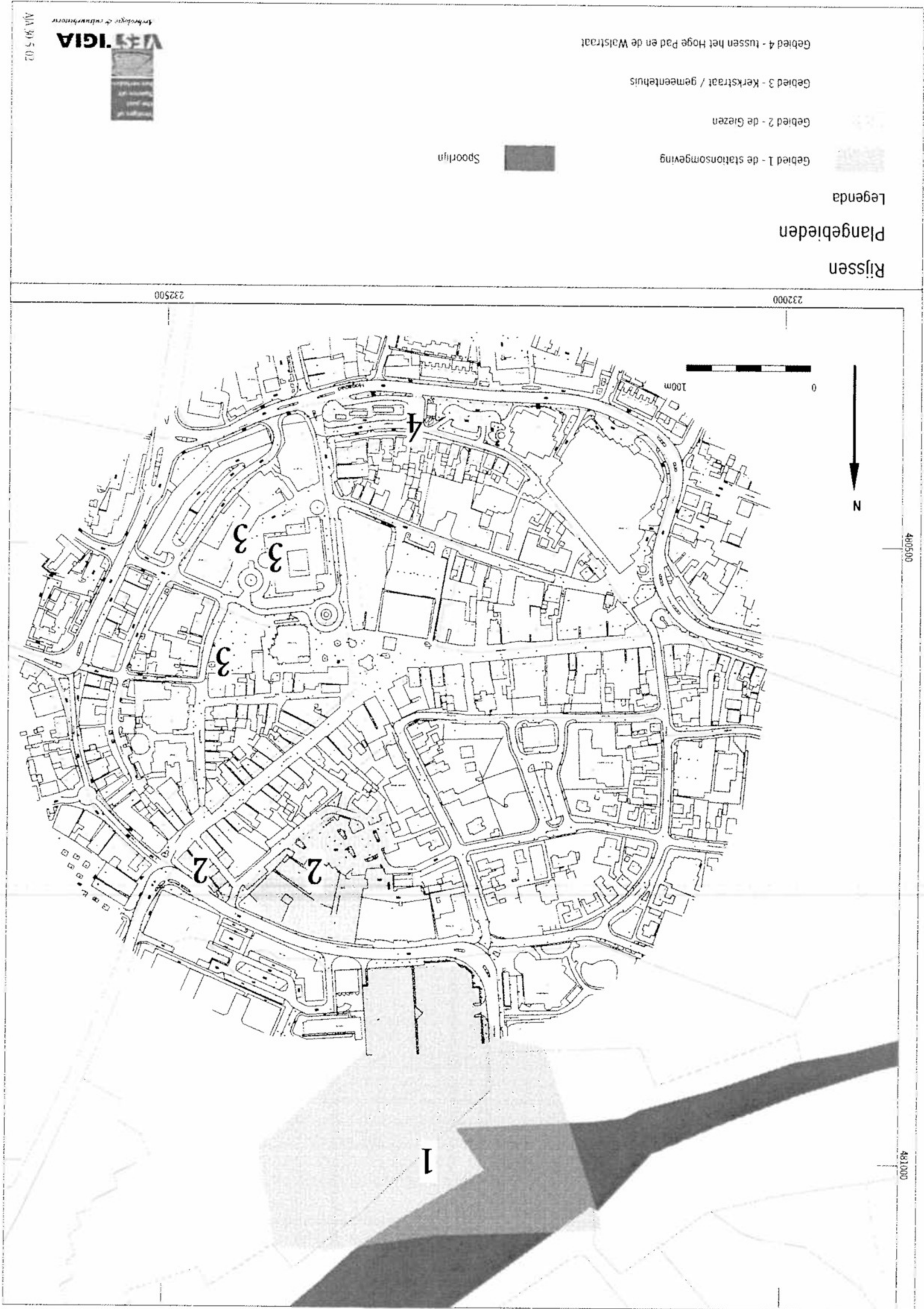
1.2 Administratieve gegevens

Datum	april 2002
Opdrachtgever	Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie
Uitvoerder	Provincie Overijssel
Bevoegd gezag	
Naam deskundige namens bevoegd gezag	
Beheer en plaats van documentatie	Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie, Bunschoten
Locatie	Gemeente Rijssen, stads kern
RD Coördinaten	de stationsomgeving, 232283,4/480996,8
1.	centrum RD coördinaten
2.	het plangebied de Giezen, 232357,5/480761,6
3.	het plangebied Kerkstraat/gemeentehuis, 232418,4/480537,6
4.	de zone tussen het Hoge Pad en de Walstraat, 232274,9/480394,8
centrum RD coördinaten	

1.3 Methode van onderzoek

De quickscan heeft bestaan uit een uitvoerig bureauonderzoek. Dit bureauonderzoek omvat het raadplegen van alle beschikbare archeologische en historische bronnen voor het plangebied. Voor de archeologische gegevens is gebruik gemaakt van de kennisdatabase ARCHIS van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) van de ROB en is informatie ingewonnen bij collega archeologen met veel ervaring in het gebied en lokale amateur archeologen en lokale historici.¹ Daarnaast zijn diverse historische atlassen en historische kaarten over het gebied geraadpleegd. Tenslotte is een literatuur onderzoek uitgevoerd. Op de locaties zijn geen controle boringen uitgevoerd. De reden hiervoor is enerzijds dat de toegankelijkheid voor (handmatig) booronderzoek van de verschillende gebieden slecht was. Anderzijds is het voor onderzoekslocaties binnen de huidige bebouwde kom booronderzoek niet noodzakelijk om uitspraken te kunnen doen over de archeologische verwachtingswaarde. Doordat de locaties binnen de bebouwde kom liggen, zijn de locaties niet gekarteerd en gewaardeerd voor bodem-kaarten en de IKAW. Informatie over de fysische geografie en de archeologie zijn voor het gebied echter wel te achterhalen.

¹ Met dank aan de A.D. Verlinde van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek en de heren van der Burgh en Poortman van de historische kring Rijssen voor hun aanvullende informatie.

Afb. 1

2 Resultaten

2.1 Landschappelijke ligging

De ondergrond van Rijssen bestaat uit mariene en riviersedimenten die behoren tot de Formatie van Scheemda. Deze afzettingen bestaan uit kleiig tot fijn zandig materiaal en dateren uit het Tertiair. Het huidige landschap is in grote lijnen bepaald door formatieprocessen in het Pleistoceen. Tijdens het Saalien (de voorlaatste ijstijd), zijn plaatselijk zandige rivieraftzettingen door oprukkend landijs opgedrukt tot stuwwallen. Hierdoor werden onder andere de Holterberg en de stuwwal van Rijssen gevormd. De in eerste instantie veel extremer hogteverschillen zijn tijdens het Weichselien (de laatste ijstijd) afgevlakt.

In die periode ontstonden in de dekzandvlakte aan de voet van de stuwwallen lokaal dekzandruggen en -toppen in het gebied, zoals bijvoorbeeld bij Zuna en Natter en ontstonden (smeltwater)beekdalen.

Aan het begin van het Holoceen begon een klimaatverandering op te treden, waardoor bodembedekkende vegetatie zich kon ontwikkelen. Ook de waterhuishouding veranderde door deze klimaatverandering. De beken in het gebied, zoals de Regge, werden nu permanent watervoerend en zetten vanaf deze periode beekafzettingen af die gerekend worden tot de Formatie van Singraven. In de laagtes van het gebied met slechte water afvoermogelijkheden kwam veenvorming tot stand. De slechte afvoer van water werd veroorzaakt door de ligging van diverse dekzandruggen, de aanvoer van kwelwater uit de stuwwallen, de slechte afwatering van de Regge benedenstrooms en de aanwezigheid van keileem lagen in de ondergrond. Van het veenpakket is in de huidige landschappelijke situatie weinig meer terug te vinden, omdat het veen bijna overal door ontginningen is verdwenen.

De verschillende bodemtypen die in het gebied aanwezig zijn vertonen een duidelijke relatie met het aanwezige reliëf. De podzolbodem (laar-, haar-, en veldpodzolbodem) liggen op de relatief hogere delen van het landschap, zoals de stuwwallen, de smeltwaterheuvels en de verschillende dekzandopduikingen in het gebied. In de overgangszone van de stuwwallen naar het lager gelegen beekdal van de Regge komen moerige eerdgronden, goor eerdgronden en zelfs (rauw)veengronden voor. In het beekdal van de Regge zelf komen voornamelijk beekkeerdgronden en venige beekdalgronden voor.

2.2 Historische gegevens

Rijssen is ontstaan op de overgang tussen het beekdal en de hoger gelegen stuwal, nabij een doorwaadbare plaats door de Regge. Over Rijssen zijn relatief weinig historisch bronnen bewaard gebleven. Veel oude stukken hebben de tand des tijds niet overleefd, mede doordat rond 1700 het raadhuis met daarin alle bewaarde oorkonden in de as is gelegd. Door verschillende mensen is getracht om op basis van het beschikbare archiefmateriaal een reconstructie van Rijssens verleden te maken.² De oudste vermelding van Rijssen dateert uit 1188. Het gaat hierbij om de vermelding van het kerspel (de parochie) Ritsen in het goederen register van graaf Hendrik van Dale. De parochie Rijssen is een van de oudste van Twente. De kerk van Rijssen, gewijd aan de heilige Dionysius, was de moederkerk van de kerken in Holten en Wierden. Het is niet bekend wanneer de kerk in op de Schild gesticht is. Verschillende auteurs veronderstellen dat de eerste kerk op deze plaats gesticht is door Lebuinus in de 8^e eeuw, maar hiervoor zijn geen duidelijke aanwijzingen.³ De oudste aantoonbare bouwfasen van de kerk dateert uit de 12^e eeuw. Over het ontstaan van het vroege Rijssen is vrij weinig bekend. De belangrijkste gebouwen in de nederzetting zullen de kerk en de havezaat Bevervoorde zijn geweest. Bevervoorde was van ouds een pleisterplaats van de bisschop van Utrecht. In 1323 is er sprake van de bouw van een nieuwe havezaat Bevervoorde.⁴ Voor deze tijd moet er dus al een havezaat geweest zijn. In 1243 krijgt Rijssen van de Bisschop van Utrecht zelfs stadsrechten, waarna de nederzetting omwald en omgracht is geraakt. Uit deze tijd stamt

² Vergelijk bijvoorbeeld Riemers, 1980 en 1985 en ter Harmel, 1969.
³ Vergelijk bijvoorbeeld Riemers, 1980
⁴ Verlinde, 1998, 266.

de nu nog zichtbare vrijwel ronde structuur van de oude kern. De verlening van het stadsrecht door Otto III moet gezien worden in het licht van de onenigheid tussen de bisschop van Utrecht en de graven van Goor rond 1240. Waarschijnlijk heeft de bisschop van Utrecht de gangbare weg naar Oldenzaal, die over Goor liep niet vol- doende veilig geacht en heeft hij de weg via de Regge-overgang bij Rijssen versterkt. Nadat de onenigheid tussen de heren van Goor en de bisschop van Utrecht vijf jaar later is opgelost, verdwijnt ook de verdere noodzaak tot het versterken van de neder- zetting. De bisschop verliest zijn interesse voor Rijssen en steekt verder ook geen energie meer in de ontwikkeling van de jonge stad. Zo blijft Rijssen een omwalde grote deels agrarische nederzetting met een ambachts- en marktfunctie. Binnen de omwalling lagen vroeger veel stadsboerderijen. Deze boerderijen lagen vooral ten westen van de as Boonkamp-Elzenestraat. Daarnaast woonden er ook ambachtslie- den, zoals bierbrouwers, steenbakkers, kleermakers, wevers, schoenmakers en sme- den. Deze laatste vier ambachtsgroepen waren vertegenwoordigd in een eigen gilde. Uit de historische bronnen komt duidelijk naar voren dat Rijssen in de Middeleeu- wen geen rijke en bloeiende stad is geweest. De armenzorg werd geregeld vanuit het gasthuis. De stad bezat al voor het einde van de 15^e eeuw het zogenaamde Gasthuis van den Heiligen Geest, ten behoeve der noodduft, kost, kleding en brand der rechte armen.

De sociale top van de nederzetting woonde ook binnen de wallen. Naast Bevervoorde wordt vóór 1457 binnen de wallen nog een tweede elite residentie gebouwd, Huis Brandlicht. Dit Huis bij de watermolen kan volgens Ter Kuile niet als havezaat wor- den gezien, maar is zeker een voornaam gebouw in de Rijssense kern geweest. Over de exacte ligging en omvang is weinig bekend. Alleen de schouw van huis Brand- licht is bewaard gebleven en bevindt zich in de Oudheidkamer Riessen. Net als in veel andere kleinere Overijsselse steden heeft intensieve verichting van de bebou- wing in de kern pas in de 20^e eeuw plaats gevonden. Dit wordt ook duidelijk zicht- baar door het vergelijken van de huidige kadasterkaart met oude kaarten. Historische plattegronden van Rijssen zijn schaars. [redacted] heeft in de late 16^e eeuw van veel kleinere Overijsselse steden een betrouwbare stadplattegrond vervaardigd. Om onbekende redenen heeft hij van Rijssen geen kaart gemaakt. De oudste stadplattegrond dateert pas uit de 18^e eeuw. Deze kaart van Hottinger uit 1783 geeft een redelijk inzicht in de bebouwingblokken in de stad rond deze tijd. Opvallend is dat op deze kaart geen enkel spoor is terug te vinden van bebouwing op de locatie van de Bevervoorde, zelfs niet van boerderij de Krans die in de 18^e eeuw ook al op deze locatie moet hebben gestaan. De eerstvolgende stadplattegronden da- teren uit de 19^e eeuw en zijn kadastrale kaarten. Deze kaarten zijn over de moderne topografie (in blauw) heen te projecteren, waardoor een goed beeld ontstaat van de grootscheepse stadsvernieuwingen na deze tijd (zie afb. 2). Hoewel de kern haar vrij- wel ronde structuur heeft behouden, is de perceelsindeling vrij drastisch veranderd.

2.3 Archeologische gegevens

Aangezien de vier onderzoeklocaties binnen de huidige bebouwde kom liggen, wordt op de IKAW geen archeologische verwachtingswaarde aangegeven. Op de Archeologische Mo- numenten Kaart (AMK) staat de stadskern van Rijssen wel aangegeven (inventarisnummer 13.975), maar de kern heeft geen monumenten status. Hoewel het archeologisch bodem- archief in de kern van Rijssen door stadsvernieuwingen uit de 20^e eeuw aanzienlijk is aangetast, mag men aannemen dat in de oude kern nog Middeleeuwse bewonings- sporen kunnen worden aangetroffen.⁵ De hoeveelheid beschikbare archeologische gege- vens voor de oude kern is tot op heden beperkt. De enige drie archeologische vondst- melding in ARCHIS voor de binnenstad van Rijssen hebben betrekking tot de havezaat Bevervoorde, alwaar een archeologische opgraving heeft plaats gevonden en het Huis Brandlicht, waarnaar een archeologische waarneming is uitgevoerd (zie afb. 3).⁶ Daar- naast is een vondstmelding bekend van een 70-tal munten en een zakhorloge uit de late 17^e eeuw die zijn aangetroffen bij graafwerkzaamheden op het Schild rond de kerk.⁷

⁵ Reeds in 1982 is aangegeven dat het archeologisch bodemarchief van de Rijssense kern bedreigd werd. In de publicatie Het bodemarchief be- dreigd, archeologie en planologie in de binnensteden van Nederland viel Rijssen binnen de hoogste erosiefactor Van Es e.a., 1982, 32. 6 Verlinde, 1996 en 1998, . 7 ter Hammsel, 1968, 86.

Afb. 2

Afb. 3

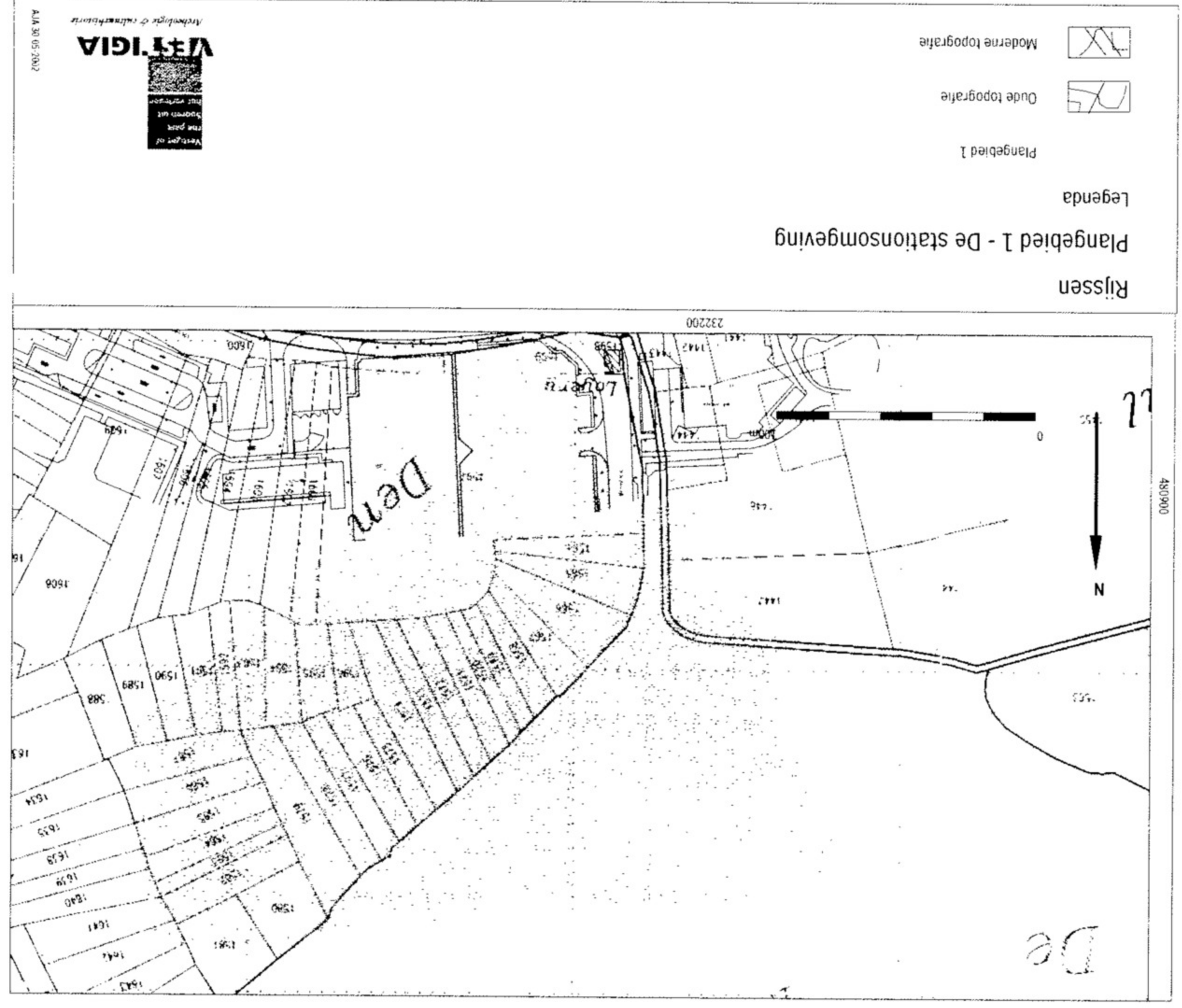
2.4. De archeologische verwachting van de vier onderzoekslocaties

1. DE STATIONSOMGEVING (AFB. 4).

Hoewel het gebied in wezen buiten de oude kern van Rijssen ligt, kunnen hier mogelijk sporen worden aangetroffen van ambachtelijke activiteiten. Tot in de 19^e eeuw is in het gebied een leerlooierij gevestigd geweest. Wanneer deze activiteiten hier zijn begonnen is niet bekend, maar uit de Gilde brief voor het schoenmakersgilde uit 1605 valt op te maken dat reeds in die tijd een leerlooierij aanwezig is geweest in Rijssen.⁸ De zone langs de bedding van de rivier de Regge, zal een zeer geschikte locatie zijn geweest voor ambachtelijke activiteiten waarbij stromend water onontbeerlijk is. Ook is de mogelijkheid geopperd dat in deze zone eventueel sporen van ijzer productie of verwerking zouden kunnen worden aangetroffen.⁹ Op alle oude kaarten van Rijssen is het gebied echter volledig onbebouwd. Eventuele bebouwing die hier wel aanwezig is geweest zal vermoedelijk door de latere bebouwing in dit gebied en de aanleg van het spoor verstoord zijn geraakt.

8 Riemens, 1985, 52-54.
9 mondelinge mededeling dhr. Van der Burgh.

Afb. 4

De Giezen is een historisch zeer interessant gebied. Dit deel van Rijssen staat op alle historische kaarten aangegeven als een vrijwel leeg binnen terrein met bebouwing langs de randen. In dit gebied kunnen de resten aangetroffen worden van het rond 1800 gesloopte Huis Brandlicht. Een andere mogelijkheid is dat in dit gebied een klooster kan hebben gestaan.¹⁰ Over de exacte locatie of de omvang van zowel Huis Brandlicht of het (eventuele) klooster zijn geen nadere gegevens bekend. In de 80-er jaren van de vorige eeuw is in het gebied een archeologische waarneming uitgevoerd naar de resten van huis Brandlicht. Hierbij is Post-Middeleeuws aardewerk aangetroffen, maar voor zover bekend zijn geen resten van het huis opgegraven. Naast deze specifieke gebouwen kunnen in het gebied resten worden aangetroffen van de Middeleeuwse bebouwing, zoals zichtbaar is op de kaart van Hottinger uit 1783 en de kadasterkaarten uit de 19^e eeuw. Deze onderzoekslocatie is op dit moment grotendeels onbebouwd. Een groot deel van het gebied is op dit moment in gebruik als parkeerplaats. Het ontbreken van moderne bebouwing op deze locatie is zeer gunstig voor de archeologische resten ter plaatse. Verwacht mag worden dat op deze onderzoekslocatie bewoningssporen uit de Middeleeuwen aangetroffen kunnen worden.

troffen, maar voor zover bekend zijn geen resten van het huis opgegraven. Naast deze specifieke gebouwen kunnen in het gebied resten worden aangetroffen van de Middeleeuwse bebouwing, zoals zichtbaar is op de kaart van Hottinger uit 1783 en de kadasterkaarten uit de 19^e eeuw.

1800 gesloopte Huis Brandlicht. Een andere mogelijkheid is dat in dit gebied een klooster kan hebben gestaan.¹⁰ Over de exacte locatie of de omvang van zowel Huis Brandlicht of het (eventuele) klooster zijn geen nadere gegevens bekend. In de 80-er jaren van de vorige eeuw is in het gebied een archeologische waarneming uitgevoerd naar de resten van huis Brandlicht. Hierbij is Post-Middeleeuws aardewerk aangetroffen, maar voor zover bekend zijn geen resten van het huis opgegraven. Naast deze specifieke gebouwen kunnen in het gebied resten worden aangetroffen van de Middeleeuwse bebouwing, zoals zichtbaar is op de kaart van Hottinger uit 1783 en de kadasterkaarten uit de 19^e eeuw.

waren van de vorige eeuw is in het gebied een archeologische waarneming uitgevoerd naar de resten van huis Brandlicht. Hierbij is Post-Middeleeuws aardewerk aangetroffen, maar voor zover bekend zijn geen resten van het huis opgegraven.

Nast deze specifieke gebouwen kunnen in het gebied resten worden aangetroffen van de Middeleeuwse bebouwing, zoals zichtbaar is op de kaart van Hottinger uit 1783 en de kadasterkaarten uit de 19^e eeuw.

Deze onderzoekslocatie is op dit moment grotendeels onbebouwd. Een groot deel van het gebied is op dit moment in gebruik als parkeerplaats. Het ontbreken van moderne bebouwing op deze locatie is zeer gunstig voor de archeologische resten ter plaatse. Verwacht mag worden dat op deze onderzoekslocatie bewoningssporen uit de Middeleeuwen aangetroffen kunnen worden.

[illegible]

Rijssen

Plangge

Plangebied 2

3. HET PLANGEBIED KERKSTRAAT/GEMEENTEHUIS (AFB. 6).

De inrichting van dit plangebied dateert volledig uit de tweede helft van de 20^e eeuw. Bij de aanleg van het gemeentehuis en de achterliggende nieuwbouw heeft men de bestaande bebouwing gesloopt. Afhankelijk van de manier waarop de oude bewoningsresten zijn verwijderd, zijn hiervan nog sporen terug te vinden in de ondergrond. Verwacht mag worden dat onder het huidige gemeentehuis geen bewoningssporen meer aangetroffen kunnen worden. Onder minder zwaar onder kelderde gebouwen in dit gebied kunnen nog funderingsresten van oude bebouwing aangetroffen worden.

Afb. 6

In deze zone verwacht men dat aan de Walstraat het minimaal 15^e eeuwse "Gasthuis van den Heiligen Geest" heeft gelegen. Het is niet bekend wanneer dit armenhuis is gesloopt. Daarnaast zouden in deze zone andere bewoningssporen uit de Middeleeuwen kunnen worden aangetroffen. Het voormalige woonblok waarin het armenhuis gelegen moet hebben is echter in de 70-er jaren van de vorige eeuw gesloopt, waarna op deze plaats een verdiept parkeerterrein en een busstation zijn aangelegd. Eventuele bewoningssporen op deze locatie zullen dan ook vrijwel volledig verstoord zijn geraakt.

© 2005 Blackwell Publishing Ltd

3 Conclusies en Aanbevelingen

Samenvattend kan op basis van het bureauonderzoek voor de vier onderzoekslocaties het volgende advies worden geformuleerd. Het advies is samengevat in tabel 1.

1. DE STATIONSSOMGEVING.

Mogelijk zijn in het plangebied sporen te verwachten van ambachtelijke activiteiten buiten de omwalling van het Middeleeuwse Rijssen. Doordat het gebied in de 20ste eeuw opnieuw is ingericht, is de kans dat in het plangebied behoudenswaardige archeologische resten aangetroffen kunnen worden gering. Vestigia adviseert voor plangebied 1 dan ook geen vervolgonderzoek.

2. PLANGEBIED DE GIEZEN.

De Giezen is een historisch en archeologisch zeer interessant gebied. Verwacht mag worden dat op deze onderzoekslocatie bewoningssporen uit de Middeleeuwen aangetroffen kunnen worden. Vestigia adviseert dan ook dat op die plaatsen binnen dit plangebied waar bodemverstoringde werkzaamheden gepland zijn die een bodemverstoring dieper dan 50cm onder maaiveld opleveren archeologisch vervolgonderzoek wordt uitgevoerd in de vorm van machinaal aan te leggen proefsleuven. Op basis van de geplande bodemverstoringen dient hiervoor een programma van Eisen met een puttenplan te worden opgesteld.

3. HET PLANGEBIED KERKSTRAAT/GEMEENTEHUIS

De inrichting van dit plangebied dateert volledig uit de tweede helft van de 20e eeuw. Onder minder zwaar onder kelderde gebouwen en huidige bestaande in dit gebied kunnen nog funderingsresten van oude bebouwing aangetroffen worden. Vestigia adviseert voor dit plangebied dan ook in eerste instantie dat eventuele sloopwerkzaamheden tot op maaiveld worden uitgevoerd, waarna vast zal moeten worden gesteld of archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk is. Hierbij zal een afweging worden gemaakt of de archeologische bewoningssporen daadwerkelijk behoudenswaardig blijven te zijn. De kans is namelijk aanwezig dat de eventuele archeologische resten dermate zwaar verstoord zijn door latere bodemingrepen dat de nader archeologisch onderzoek niet zinvol is. Deze afweging zal, conform de kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie, in het veld moeten worden gemaakt door een senior archeoloog. Op basis van deze afweging zijn drie opties mogelijk:

- A: archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van machinaal aan te leggen proefsleuven;
- B: archeologische begeleiding van de verdere sloopwerkzaamheden, waarbij tijdens de sloopwerkzaamheden funderingen worden ingemeten en vondsten worden geborgen;
- C: geen verder vervolgonderzoek

4. DE ZONE TUSSEN HET HOGE PAD EN DE WALSTRAAT.

In deze zone heeft vanaf de Middeleeuwen bebouwing gestaan, in de vorm van huizen en het Gasthuis van den Heiligen Geest. Het voormalige woonblok waarin het armenhuis gelegen moet hebben is in de 70-er jaren van de vorige eeuw gesloopt, waarna op deze plaats een verdiept parkeerterrein en een busstation zijn aangelegd. Eventuele bewoningssporen op deze locatie zullen dan ook vrijwel volledig verstoord zijn geraakt. Vestigia adviseert voor deze onderzoekslocatie dan ook geen archeologisch vervolgonderzoek.

Onderzoekslocatie	advies
1. De stationsomgeving	Geen nader archeologisch onderzoek.
2. Plangebied de Cizeen.	Aanvullend Archeologisch Onderzoek (AAO). In de vorm van proefsleuven.
3. Het plangebied Kerkstraat/gemeentehuis	Afhankelijk van conservering archeologische resten en na afweging door senior archeoloog of AAO, of Archeologische Begeleiding, of geen nader archeologisch onderzoek.
4. De zone tussen het Hoge Pad en de Walstraat.	Geen nader archeologisch onderzoek.

Tabel 1. archeologisch advies per deelgebied

4. Verantwoording:

4.1 Kaartmateriaal:

1783 Kaart van Hottinger van Rijssen en omgeving
1832 Kadasterkaart Rijssen, sectie B, de stad.
Eind 19de eeuw: Kadasterkaart Rijssen, sectie B, 4e blad, schaal 1:2500
1830-1855 Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000, blad 63.

4.2 Literatuur

Es, W.A., van, e.a., 1982: Het bodemarchief bedreigd, Archeologie en planologie in de binnensteden van Nederland, Amersfoort.
Haartsen, A.J., S.R.J. Jansen en A.F.M. Meuleman, 1990: Landinrichting Rijssen, advies natuur, landschap en cultuurhistorie. Rapport van de Natuurbeschermingsraad, Utrecht.
Harmse, D., ter, 1969: Rijssen, een cultuurstad, bibliografie, Rijssen
Kuile, G.J. ter, 1911: Geschiedkundige aantekeningen op de havezathen van Twente, Almelo.
Riemers, J., 1980, Rijssen door de eeuwen heen, deel 1., Rijssen
Riemers, J., 1985, Rijssen door de eeuwen heen, deel 2., Rijssen
Stroink, L.A., 1974: Stad en Land van Twente, Enschede
Verlinde, A.D., 1998, Rijssen, havezathe Bevervoorde, bewoning late middeleeuwen en nieuwe tijd, in: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, jaarverslag 1995 & 1996, 267-269.